

Sverige och Kongokrisen 1960-1964

Transair och charterflyg

Förutom ONUC:s eget transportflyg tillkom charterflyg. Till en början hyrde FN tjänster från Sabena. Charterflyget gällde främst transporter inom Kongo, men utnyttjades också för flygningar till och från Europa och inom Afrika. I slutet av juli 1960 chartrade FN:s stabspersonal för ett år ett SAS-plan som stationerades i Léopoldville. Planet användes bland annat för att transportera Hammarskjöld, generalen von Horn och andra personer ur FN-ledningen. I juli 1961 när kontraktstiden med SAS löpte ut tecknade FN ett kontrakt med Transair om att hyra flygplan. Det svenska flygbolaget Transair hade börjat som tidningsflyg under 1950-talet vid Bromma flygfält. 1958 flyttade bolaget till Malmö samtidigt som man mer och mer började ägna sig åt charterflyg.

Hela Transairs kongoprojekt handlade om sex flygplan vilket innebar en grupp på 25 svenska piloter och flygmekaniker. Chef för hela styrkan var Carl-Gustaf von Rosen som varit pilot under många år i Etiopien. Flyguppgiften i Kongo för Transair var främst att transportera FN-personal och livsmedel till flyktingar. Det flygplan från Transair som kom att bli mest känt var DC-6B, SE-BDY "Albertina" som man köpt från det amerikanska oljebolaget ARAMCO som var verksamma i Saudi-Arabien. Detta flygplan kom att vara med om den tragiska flygolyckan då bland annat Dag Hammarskjöld omkom.

Vykortet från Sven-Olov Linde skickades i november 1961 till Malmö. Sven-Olov arbetade för det privata bolaget Transair men eftersom man var chartrade av FN verkade det vara ok att skicka vykortet utan frimärke genom den svenska Fältposten i Léopoldville.

De två breven till Sverige från två andra transair-anställda har fina frimärken men det verkar inte vara någon riktig ordning på postosatsen eller användning av aktuella frimärken.

ur Levande Livet

NR 1 1962 2.1 PRIS 95 ÖRE (oms inräknad)

CARL-GUSTAF von ROSEN
FN-pilot i krigets Kongo

Avs: Flö S.O. Linde
Svenska flyggruppen
Transair unit
Leopoldville, Congo.
Malmö 1.

En liten hälsning från vår värdinna, en 35-årig kvinna i skuggan. Det är ganska lugnt här i Leo, men ute på landsbygden är det krig. Lite västans. På andra sidan ser du ett par kalesjinger av högsta klass. De kallas av FN killarna för "tumbler". Hemma är det väl kallt och ruskigt nu. Ni är väl mycket ute och ännu och rear er nu när "gubben" är borta. Nu ska vi älla till en svimning pool och bada och sola oss några timmar. Ha så gott.
Hälsningar
Sven-Olov

Hälsn!
Leopoldville 17/11

NOV 18 1961
ORGANISATION DES NATIONS UNIES
LEOPOLDVILLE CONGO

Ex. Pia Johansson
% Lörvendahl
Olufbergsgatan 1c,
Malmö S.O.

GEVAERT

Sverige och Kongokrisen 1960-1964

Transports Aeriennes Zairoise (TAZ)

Flera svenska piloter och flygmekaniker blev kvar och arbetade i Kongo även efter det att FN:s flyginsats upphört. Ett bolag som anställde många av dessa svenskar var WIGMO. Lönen där var bra med traktamente, fri bostad m.m.. Många av flyguppdragen gjordes för den kongolesiska staten. I början av 1970-talet upphörde bolaget.

Ett annat flygbolag med svensk anknytning som lyckades hålla sig igång ända fram till 1990-talets första år var TAZ (Transports Aeriennes Zairoise). Det ägdes av Åke ("Plast-Åke") Jansson. Han hade inte haft anställning inom FN-flyget, utan hade hamnat i Léopoldville 1964, då han som andrepilot hos Transair, transporterat förnödenheter för FN. Här arbetade han sedan för ett flygbolag som skaffat sig gamla DC-3:or för sina flygtransporter i Kongo. När detta företag gick i konkurs fick Åke istället för sin inestående lön en gammal DC-3:a. Med detta plan startade han flygbolaget TAZ som bland annat kom att utbilda flygare för det kongolesiska flygvapnet. Ytterligare ett antal flygplan anskaffades och TAZ växte och många kongolesiska fallskärmshoppare fick göra sina träningshopp från bolagets DC-3:or. Men efter 27 år tog allt slut. Den 7 oktober 1991 tvingades Åke Jansson och sex anställda tillsammans med en schäferhund fly från Kinshasa som då var i upplösning. Eftersom bolaget hade haft många uppdrag för den kongolesiska staten och presidenten Mobutu var det säkrast att snabbt ge sig av. Två DC-3:or och ett mindre sportplan lyckades man få med sig. Efter 32 timmars flygning och ett tiotal mellanlandningar landade planen till slut på Bromma. En av dessa DC-3-or används fortfarande som veteranflygplan.

Åke Jansson tillsammans med sin svenska hustru på TAZ kontor vid hangaren på Ndoloflygplatsen i Kinshasa 1987. Kongos dåvarande president övervakar kontoret och utanför står en av bolagets DC-3-or.

SVENSK VECKOTIDNING

10 juni 1988

Flygande solglimt

Hejsan!

Här kommer ännu en flygande solglimt från Zaire.

Det här är skolskjutsen för oss 15 zairebarn när vi åker till vår skola i Pointe-Noire i Kongo. Det är en häftig DC3:a. Han som kör flygplanet heter "plast-Åke" och kommer från Sverige. Han har kört 2000 får i det flygplanet. Man kan även köra noshörningar i det, så det är därför vi får åka med.

Även om vi tycker det är tråkigt att åka ifrån våra föräldrar och syskon så glömmet vi det när vi kommer in i det tuffa flygplanet.

Flygplanet startar i Kinshasa och går ner i Luozi för att hämta barn. Då sticker alla grisar och getter åt sidan från flygfältet. Sen kommer planet hit till Matadi och hämtar oss, resten av barnen.

Resan till Pointe-Noire tar ungefär 1 timme och 15 minuter från Matadi. När vi kommer fram till P-N så står personalen och de andra barnen där och möter oss. Ha det så bra.

Varma flyghälsningar
MARCUS BÖMAN
JOHANNES ANDREASSON

En lite annorlunda skolskjuts får barnen i Zaire åka när de ska till sin skola i Pointe-Noire i Kongo.

Ovanstående artikel ifrån Svensk Veckotidning 1988 är ett brev från två skolelever vid svenska skolan i Pointe-Noire. I denna skola gick främst missionärsbarn vars föräldrar arbetade inom Svenska Missionsförbundet i Kongo. Eleverna skriver om hur de fick åka till skolan med en DC-3-a.

Flygbolaget TAZ anlitas även av missionärerna som arbetade för Svenska Baptistmissionen. Här syns ett av bolagets mindre flygplan som just har landat på missionsstationen Semendua.

Sverige och Kongokrisen 1960-1964

Bataljon VIII, 22/7-19/11 1960

MILITÄRBREV

SVERIGE
FN-BATAL
25 7 60
KONGOKRISFRITT
* FÄLTPOST *

Avsändarens namn och adress:
Pte 1973 Sundh

Till *Marta Sunellin*

2 exemplar

*Sved Br
Kongo
Malmö /
Uvikes*

*Shebohamning 352^{str}
Stockholm-Bandhagen 1
Sweden*

MILITÄRBREV

SVERIGE
FN-BATAL
24 10 60
KONGOKRISFRITT
* FÄLTPOST *

Fanjunkare

Bo-Örjan Knutsson

IngKS

Solna 6

Sweden

Obs!
Under kuvertets flik befintligt svarsmerke kan av mottagaren fränskiljas och användas såsom frimärke å till person vid krigsmakten adresserad brevöfsändelse om högst 500 grams vikt. Innehållet får dock endast utgöras av meddelanden eller trycksaker.

En svensk krigsman tiger med vad som rör försvaret.

Fältpostens svarsmerke som kunde klippas ut ifrån Militärbrev och sedan användas som gratis svarsporto.

MILITÄRBREV

SVERIGE
AVGIFTSFRITT
FÄLTPOST

Avsändarens namn och adress:
344 1720 Amberg

Till *Mr Uno Amberg*

*1 Coy Sved Br
Kongo*

*Box 343
Frängsvikens
Sweden*

Avsändare: *Tvini 1975 Skagery*
(titel, nummer och namn)

Adress: *Skomp. Sö FN-batal*

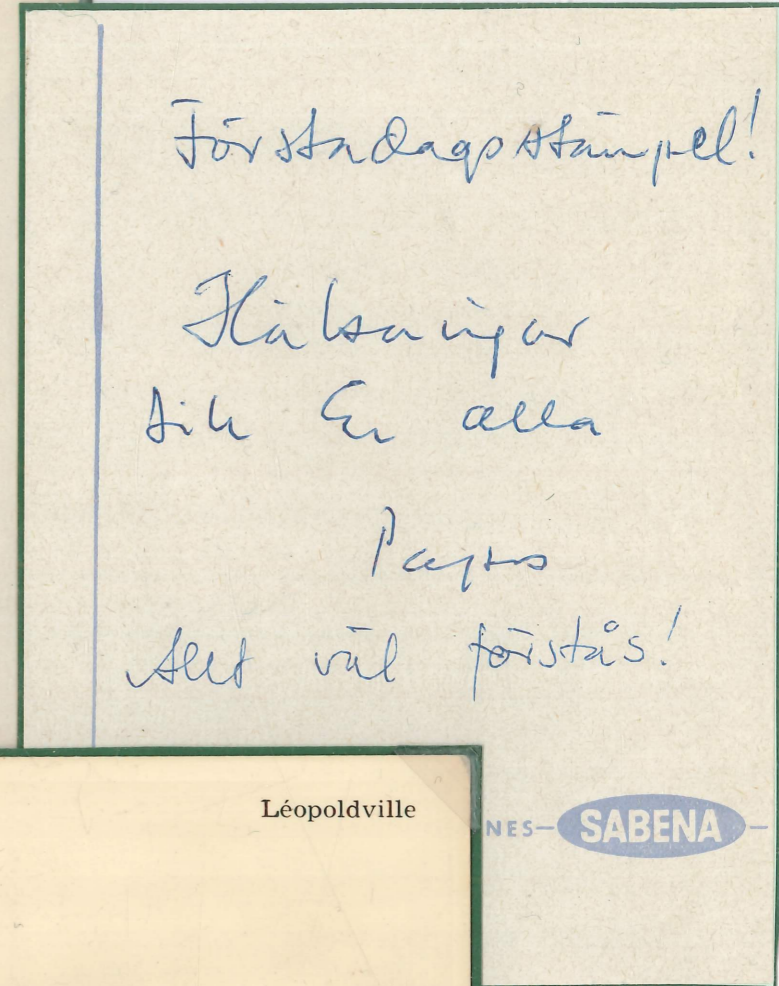
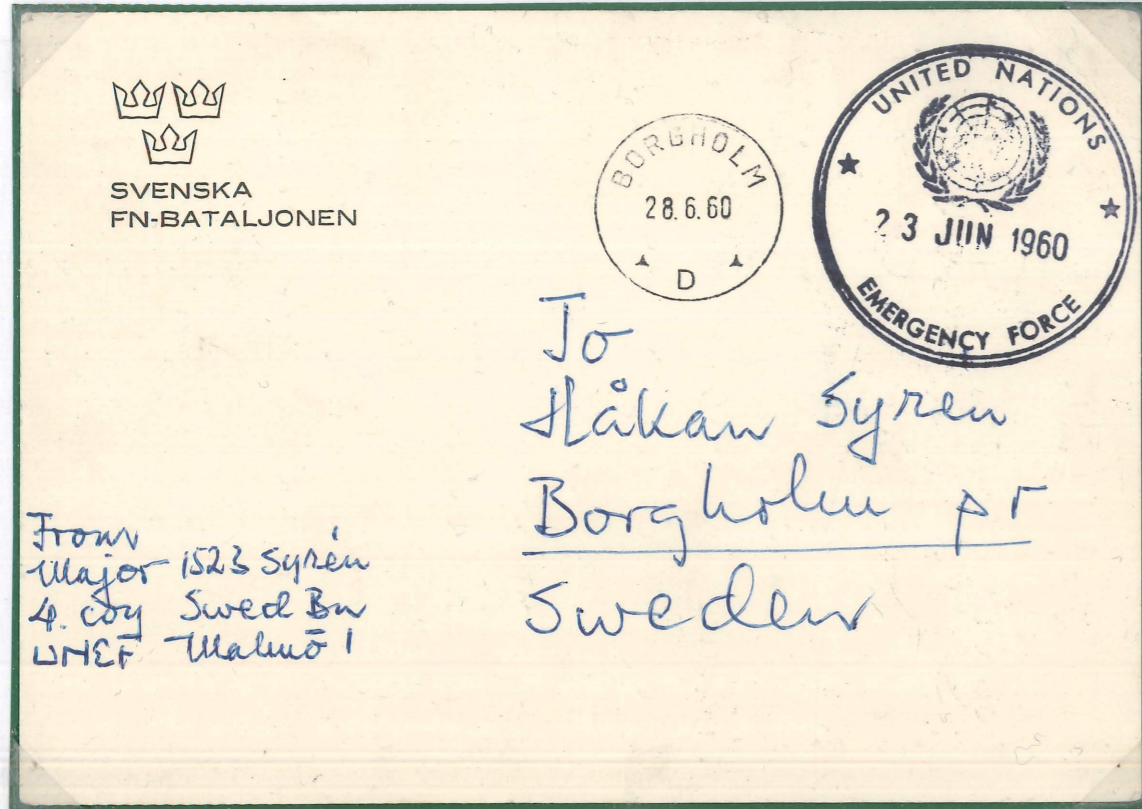
Detta militärbrev som skickats som Fältpost är ett militärbrev av äldre typ ifrån beredskapstiden 39 - 45. Uppmaningen "En svensk krigsman tiger med vad som rör försvaret" förefaller lite malplacerad i Kongo.

Militärbrevet ovan innehåller även ONUC:s brevpapper från huvudkontoret i Léopoldville.

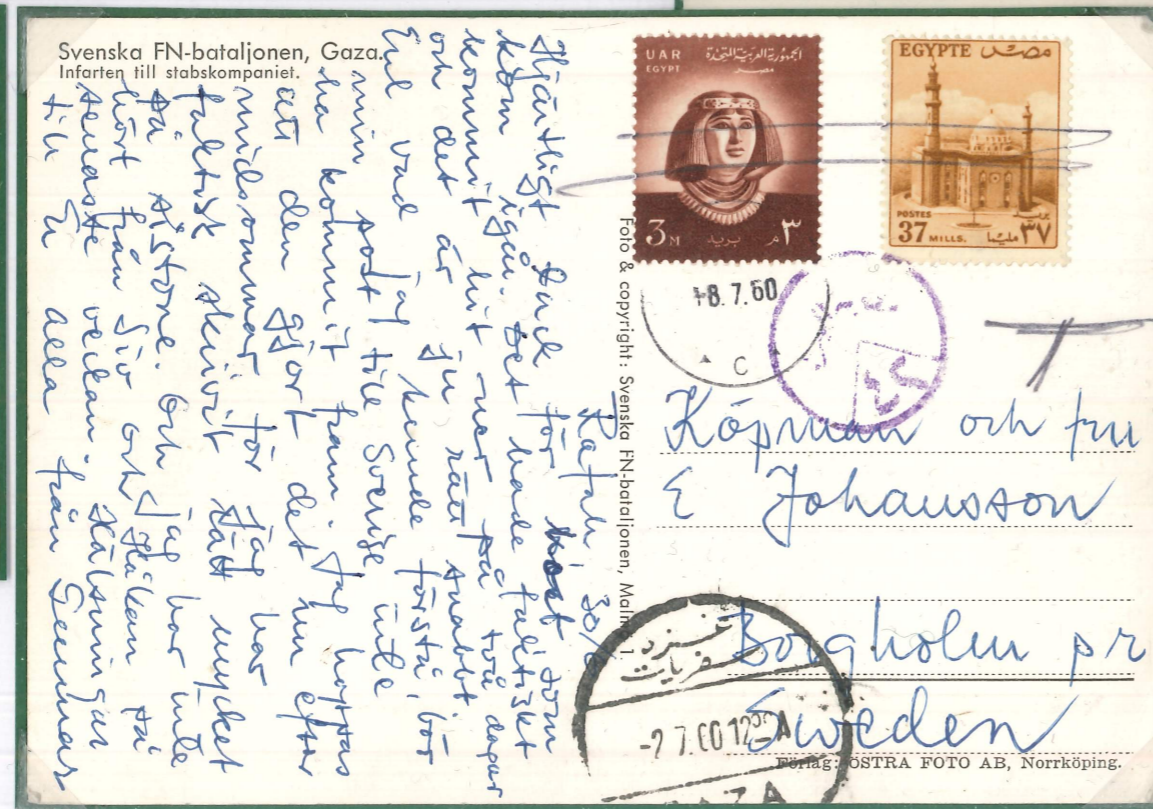
Sverige och Kongokrisen 1960-1964

En överbefälhavares barndom

Major Gunnar Syrén var officer på Kronobergs regemente i Växjö men under våren 1960 gjorde han FN-tjänst. Sonen Håkan Syrén var 8 år när han den 2 juni fick ett brevkort från sin pappa som var kompanichef inom den VIII:e svenska FN-bataljonen i Gaza. 44 år senare 2004 var sonen Håkan Syrén försvarets högste chef vår överbefälhavare.

Håkan Syrén
Född i Växjö 31 januari 1952
Tjänstetid 1973-2012
General
Överbefälhavaren 2004-09

Brevkortet från Gaza som var stämplat med UNEF:s stämpel den 23 juni och skickats till Borgholm PR (Post restante) fem dagar tidigare. Håkan bodde annars i Växjö men nu var det sommarlov och han var på Öland tillsammans med sin mamma. Där de bodde fanns ingen vanlig postadress eftersom kortet skickades Borgholm Poste Restante. Till Borgholm PR skickade Gunnar även ett vanligt vykort med ett FN-motivet från infarten till stabskompaniet i Gaza. Detta frankerades med egyptiska frimärken och blev poststämplat den 2 juli 1960.

Det var fuktigt och varmt när FN-bataljonen landade på Ndjiliflygplatsen utanför Léopoldville den 22 juli. Förberedelserna och transporten hade genomförts på fem dagar. Till att börja med levde truppen på medförd reservproviant och bilar hyrdes i Léopoldville och på bildörrarna målades ONU med stora bokstäver. Redan den 23/7 1960 började FN-bataljonens fältpost att fungera så smått. Major Syrén lyckades som många andra skicka iväg ett första brev genom fältposten hem till sina anhöriga i Sverige. Själva texten var kort: Förstadsstämpel! Hälsningar till Er alla. Allt väl förstås!

Sverige och Kongokrisen 1960-1964

En överbefälhavares barndom

Den 2 augusti 1960 i Léopoldville bestämde man "Operation Simba" som innebar att svenska FN-förband skickades från huvudstaden till Katanga. Den svenska bataljonen tillsammans med marockansk trupp skulle besätta Elisabethville. Här var FN inte välkomna då man ville bryta ur Katanga och göra det till en självständig nation.

Håkan är nu tillbaka i Växjö och har börjat skolan igen när vykortet från Elisabethville och pappa major Gunnar Syrén börjar komma i brevlådan. Under september månad är det till en början främst vykort med olika afrikanska djur som motiv. De är frankerade med frimärken från Belgiska Kongo på vilka man stämplat Congo som ett övertryck. Djurvykortet är tryckta i Paris och är troligtvis fotograferade i någon fransk koloni i Afrika. Dessa färgvykort håller fortfarande efter mer än femtio år en bra kvalitet.

I slutet på september blir det andra vykort som är producerade i Bruxelles och har sämre kvalitet där färgerna har börjat försvinna. En annan förändring gäller frimärkena som nu har Katanga som övertryck. Fortfarande är de stämplade i Elisabethville och har skickats med den vanliga posten till Sverige. Djurmotiven har nu ersatts med motiv på afrikaner i olika situationer.

Stad
Håkan Syrén
Tisdag 28
VÄXJÖ
SWEDE

OKAPIA
5F
BELGISCHE-KONGO
BELGISCHE-KONGO

Editions HOA-QUI - PARIS (Made in France)

Elisabethville 7/9

Hejsan!
Här kommer en
nytt djur som du
säkert känner igen
Pussar till mamma
och dej från
Pappa

N° 13. FAUNE AFRICAINE. - Giraffes - Girafes
Giraffen.

Elisabethville, onsdag.
Hej Håkan! Vet du vad
detta djur heter? Jag ska
försöka att skaffa flera
djurenbilder från Afrika och
sända dem hem. Så
mamma så gott och
om hjälps och själv
från Pappa

N° 15. FAUNE AFRICAINE. - Zebra - Zèbre - Zebra.

Editions HOA-QUI - PARIS (Made in France)

303303
VÄXJÖ
Tisdag 28
Håkan Syrén
SWEDE

OKAPIA
5F
BELGISCHE-KONGO
BELGISCHE-KONGO

Editions HOA-QUI - PARIS (Made in France)

Elisabethville 7/9

Hejsan!
Här kommer en
nytt djur som du
säkert känner igen
Pussar till mamma
och dej från
Pappa

LA CH
Congo-Belge
5F
OKAPIA
BELGISCHE-KONGO

Stad Håkan Syrén
Tisdag 28
Växjö
SWEDE

ARTCOLOR
47C
Congo-Thill, Bruxelles

Elisabethville 25/9.

Hej lille vän!
Här ser du en snygg kille.
Han är pygmé, dom blir inte
större än vad du är nu,
när de blir fullvuxna.
Pappa må fint, hoppas
du gör det samma. Ge
mamma en puss från
pappa. Puss på dej själv
Pappa

Le Congo d'aujourd'hui
PYGMÉE.

5F
OKAPIA
BELGISCHE-KONGO

Stad Håkan Syrén
Tisdag 28
Växjö
SWEDE

ARTCOLOR
272C
Congo-Thill, Bruxelles

Elisabethville 30/9

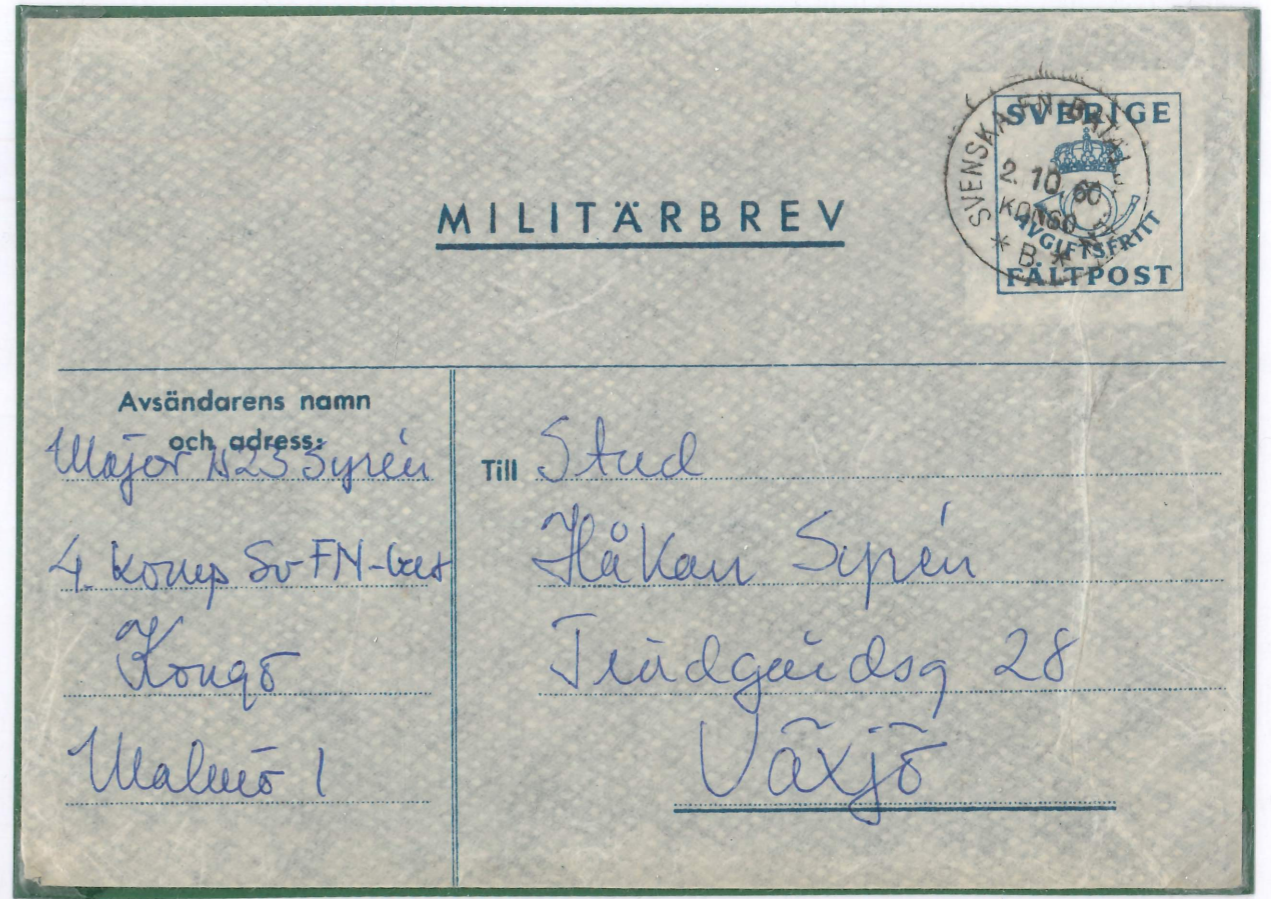
Hej Maffan!
Här kommer en nyget-
sigare, kan ser väl
tråkig ut? Om några
dagar ska jag sända
frimärken, det blir
djur. Pussar till
mamma och dej
Pappa

Le Ruanda-Urundi
DANSEURS WATUZU

Sverige och Kongokrisen 1960-1964
En överbefälhavares barndom

Det sista vykortet ifrån pappa Gunnar hem till sonen är ifrån slutet av oktober ett par veckor innan hemresan till Sverige. Här dyker det första vykortet upp som inte är ett färgkort. Det verkar som om alla färgkorten har tagit slut i Elisabethville då det var många FN-soldater som ville sända hälsningar till Sverige. Fortfarande används gamla frimärken med övertryck Katanga men snart kommer även dessa frimärken att ta slut och FN-svenskarna börja nu skicka sina vykort och brev via fältposten. Där fanns inga snygga frimärken men portot var gratis.

Avsändarens namn och adress:
Major Hans Syrén
4 komp Sv FN-bat
Kongo
Malindi 1

Till:
Stad
Håkan Syrén
Trädgårdsg 28
Vaxjö

Nästa brev till Håkan var ett militärbrev som fältposten i Elisabethville stämplat den 2.10.60. De flesta vykorterna med afrikanska frimärken från FN-svenskarna i Elisabethville är från september 1960. Det var ju många FN-soldater som försökte skicka hälsningar hem till Sverige. Upplagan av vykort och frimärken tog snabbt slut och det fanns säkert små möjligheter att få fram nya vykort utan man fick istället börja använda gratis fältpost.

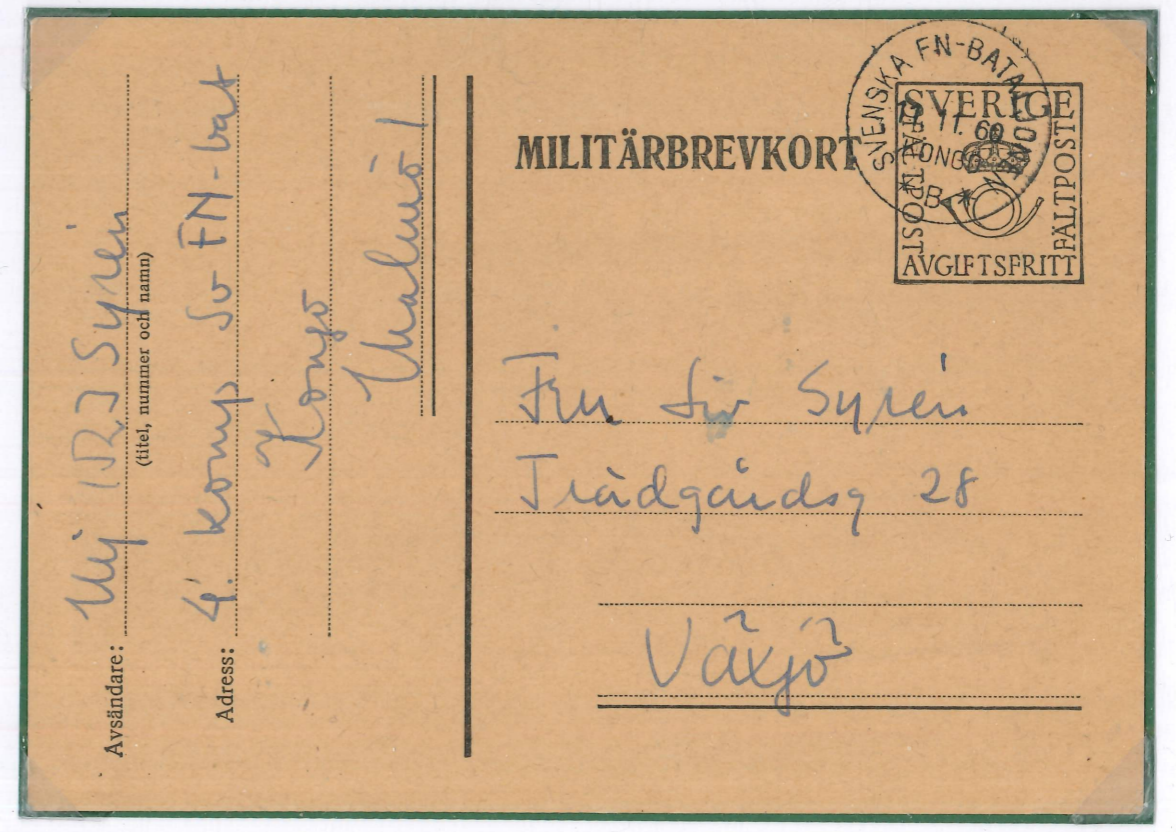
AUX-DE
CONGO BELGE
BEKATKUNO
5
OKAPIA
BEKATKUNO
STAD HÅKAN SYRÉN
TRÄDGÅRDSG 28
VÄXJÖ
SVEDE

ARTCOLOR
343C
Congo-Thill, Bruxelles
Elisabethville 18/10
Hej lille vän!
Här ser du en krigare.
han ser inte precis
ut som soldaterna
på TV, eller vad tycker
du? Pappa mår bra,
hoppas du gör det samma.
Puss till Mamma och
Papp

1F
BEKATKUNO
5
OKAPIA
BEKATKUNO
STAD HÅKAN SYRÉN
TRÄDGÅRDSG 28
VÄXJÖ
SVEDE

ARTCOLOR
36C
Congo-Thill, Bruxelles
Elisabethville 18/10
Hej Hocke! Här ser du
grabbar som håller på
med krigsdans. Men man
behöver inte hoppa och ha
sax för att hålla sig vaken.
det kan jag lösa. Tycker
du att det är kul med
såna här kort, så ska jag
sända flera. Skriv och
berätta. Puss Papp

Avsändare: Maj 18/10 Syrén
(titel, nummer och namn)

Adress: 4 komp Sv FN-bat
Kongo
Malindi 1

Till: Fru Siv Syrén
Trädgårdsg 28
Vaxjö

Den sista hälsningen från Kongo var ett militärbrevkort till Håkans mamma Siv. Det var skrivet den 11/11 och här kan man läsa att Gunnars Syréns tjänstgöring i Kongo börjar närma sig slut. Bataljon VIII kommer att avlösas av bataljon X och man beräknar att komma hem till Arlanda den 19/11 kl 12.00. Gunnar skriver vidare att soldaterna troligtvis skall gå Högvakt på slottet den 22/11 för att sedan avrustas den 24/11.

Sverige och Kongokrisen 1960-1964

Bataljon XII, 7/6-15/12 1961

I området runt Elisabethville arbetade omkring femtiosex tusen kongoleser som alla tillhörde baluba-stammen och härstammade från provinsen Syd-Kasai. Flera av dessa innehade nyckelpositioner i stadens industrier där de arbetade som förmän, kontorister och mekaniker. Eftersom denna folkgrupp stod i opposition mot Tshombe-regimen blev de utsatta för övergrepp i de inföddas stadsdelar. Sedan några tillhörande baluba-stammen i slutet av augusti 1961 blivit dödade började många stamfränder söka skydd hos FN-förbanden vid stadens flygfält. På ett kvadratkilometer stort område växte ett flyktingläger upp som bara efter några veckor hyste närmare femtio tusen människor. Ansvaret för detta flyktingläger med alla dit hörande problem som anskaffning av mat, sjukvård och hygien kom nu att åvila den svenska FN-bataljonen.

Även efter det att kontraktstiden för Bataljon X:s löpt ut fortsatte Sverige att stödja FN-operationen i Kongo. Ytterligare en bataljon utrustades. Personalstyrkan utökades denna gång till att omfatta 560 man. Ett 70-tal av styrkan var rekapitulanter, dvs. personer från tidigare bataljoner. Chef för denna bataljon XII blev Överste Jonas Waern. Tiden för utbildningen i Sverige utökades till tio dagar. Stor vikt lades på att informera truppen om de förhållanden som väntade i Afrika. Bataljonspastorn Josef Lagergren, som under åtta år arbetat som missionär i Kongo, var en stor tillgång under denna utbildning. 245 man ur denna bataljon förlades i augusti 1961 till Kitonaflygbasen tio mil väster om hamnstaden Matadi.

Le Congo d'aujourd'hui
KIVU Paysage.

ELISABETHVILLE 21/7-61 ARTCOLOR

HESSAN!
TÄNKTE BARA SÄNDA NÅGRA
HÄLSNINGAR FRÅN MÖRKASTE
AFRIKA. HÄR HAR VI DET
VARMT OCH SEÖNT. HUR HAR
NI DET? DET VAR SYND
ATT NI INTE HANN FRAM
I TID, MEN DET GICK JU
BRA ÄNÅ. HJÄRTUGA HÄLS-
NINGAR TILL DIG OKALLE
FRÅN
Lasse

FRU MAY CARLSSON
BRUNSKOGS BACKEN 27
FARSTA
SWEDEN

Congo-Thill, Bruxelles
228 C

10c CONGO BELGE HIPPOPOTAMUS EQUITUS BELGISCHE CONGO

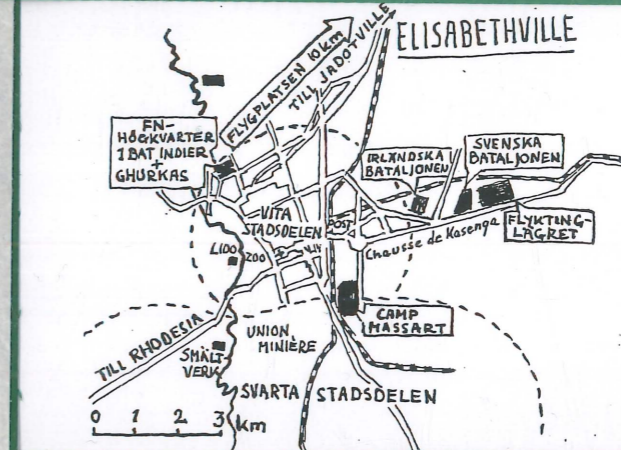
FN

AVEC LE PRÉSIDENT TSHOMBE
POUR LA VICTOIRE ET LA LIBERTÉ

30 BATA SVENSKA FN-BATALJONEN

HENRIKAT 11/10/1961

Herr Hans Cederblom,
Anestad skola,
Främmostad,
Suede.

11/10 1961

MILITÄRBREV

SVERIGE
SVENSKA FN-BATALJONEN
KONGOKRISEN
11. AUGUSTI
FÄLTPOST

Avsändarens namn och adress:
Sgt 3128 Johansson
Stabskompani T.P.C.
Sv. F.V.-Batal. Klango
Malmö I

Till Familjen
Ake Dietrich
Rönneholmsvägen 73 E
Malmö V

Militärbrevet är avsänt av Major Ulf Mide som var ställföreträdande bataljonschef för bataljon XII mellan juni - december 1961.

MILITÄRBREV

SVERIGE
SVENSKA FN-BATALJONEN
KONGOKRISEN
FÄLTPOST

Avsändarens namn och adress:
Major Mide
Sv FV bat
Vingö
Malmö I

Till Ingenjör och Fru
Loven Mide
Kronbygatan 6
Malmö
Suede

Sverige och Kongokrisen 1960-1964

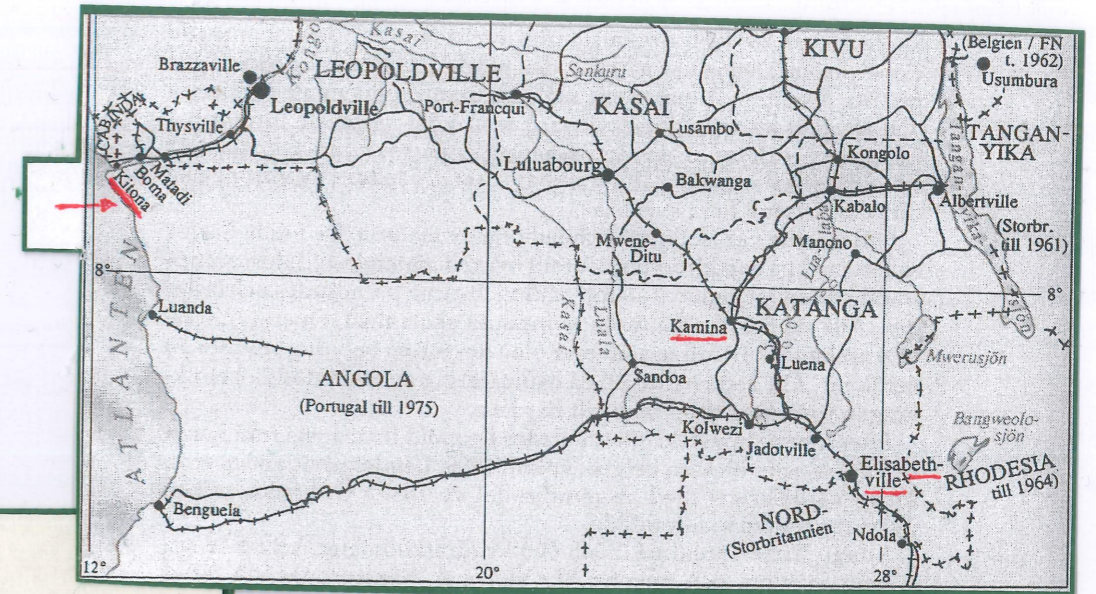
Bataljon XII, Kitonabasen aug 1961 - 24/10 1961

I början av augusti 1961 skickades ett förstärkt kompani om 245 man från bataljonen XII i Elisabethville till den tidigare belgiska militärbasen Kitona vid Kongoflodens mynning, ca tio mil nedanför hamnstaden Matadi. Uppgiften var här att bevaka militärbasen som de belgiska militärerna tvingats lämna. Bataljonspastorn Josef Lagergren följde med kompaniet hit eftersom han arbetat här som missionär för Svenska Missionsförbundet och därför behärskade språket kikongo som lokalbefolkningen talade. Den 24 oktober var uppdraget i Kitona för kompaniet slut och de svenska FN-soldaterna fick återvända till Elisabethville, där de stannade drygt en månad innan det var dags för hemresan till Sverige den 15 december.

En av soldaterna i kompaniet var Lennart Johansson som skickade brevet nedan till sin kompis Bo Nilsson i Borås.

Bataljonspastor Josef Lagergren.

Pase De Kitona den 4 aug - 61

Hej Bo!

Jag befinner mig på före detta belgiska militärbasen Kitona som förskattas av FN. Baren som mäter hela tre mil i omkrets är inte helt färdigbyggd, den skulle blivit natos största bar. Baren ligger vid Kongoflodens mynning en mil från orten Bomana.

Vi finns utmärkt här, gör vakt en vecka i laget och har redan fysisk träning och en del annan tjänst. Vi brukar äta mer till Atlanten och bada ett par eftermiddagar under den vaktfria veckan. Här är inte så varmt som i Elisabethville det blåser en härlig fläktande havsbris som gör att det inte blir en sådan tryckande värme som i Geo och Elisabethville.

Suede
Boras
Lennart Johansson 32
Bo Nilsson

3554 Johansson 3 Komp 3 plut svenska FN Bat XII
Kitona Kongo Malmö

3116 KALL

ARTCOLOR
Congo-Phil., Bruxelles

KITONA, ATLANTKUSTEN
Hej Arvid! 14 aug - 61

Sänder dig en hälsning från
Kongo som jag trodde. Här
är ett underbart vackert
klimat med solken borenda
dag, och c:a 25 varmt. Jag
har det mysiga bra väl
och trivs alldeles ut-
märkt just trots språk-
svårigheter och klimat-
frändringarna.
Hälsningar Cummar

Le Congo d'aujourd'hui
KIVU Village

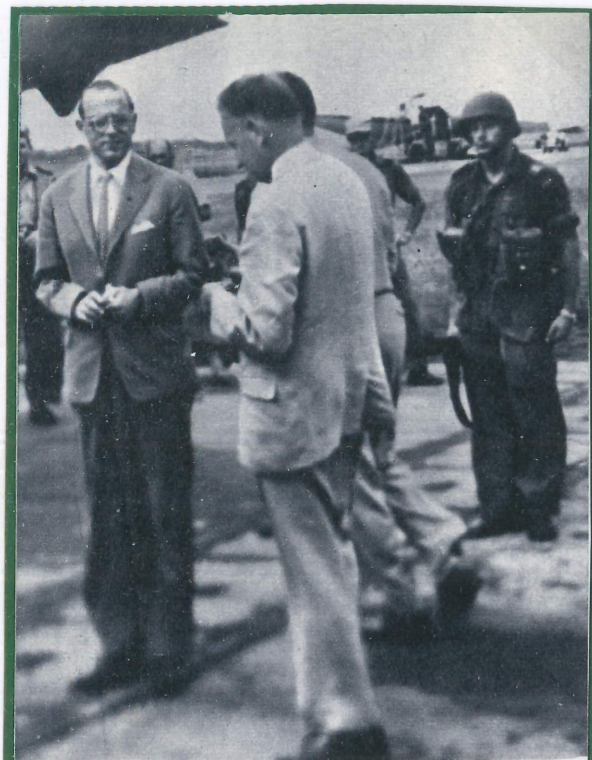
ALGER
ARVID JAHNARSSON
DÖSEBACKA
ROMELANDA
SUEDE

ORGANISATION DES NATIONS UNIES
AUG 16 1961
CONGO

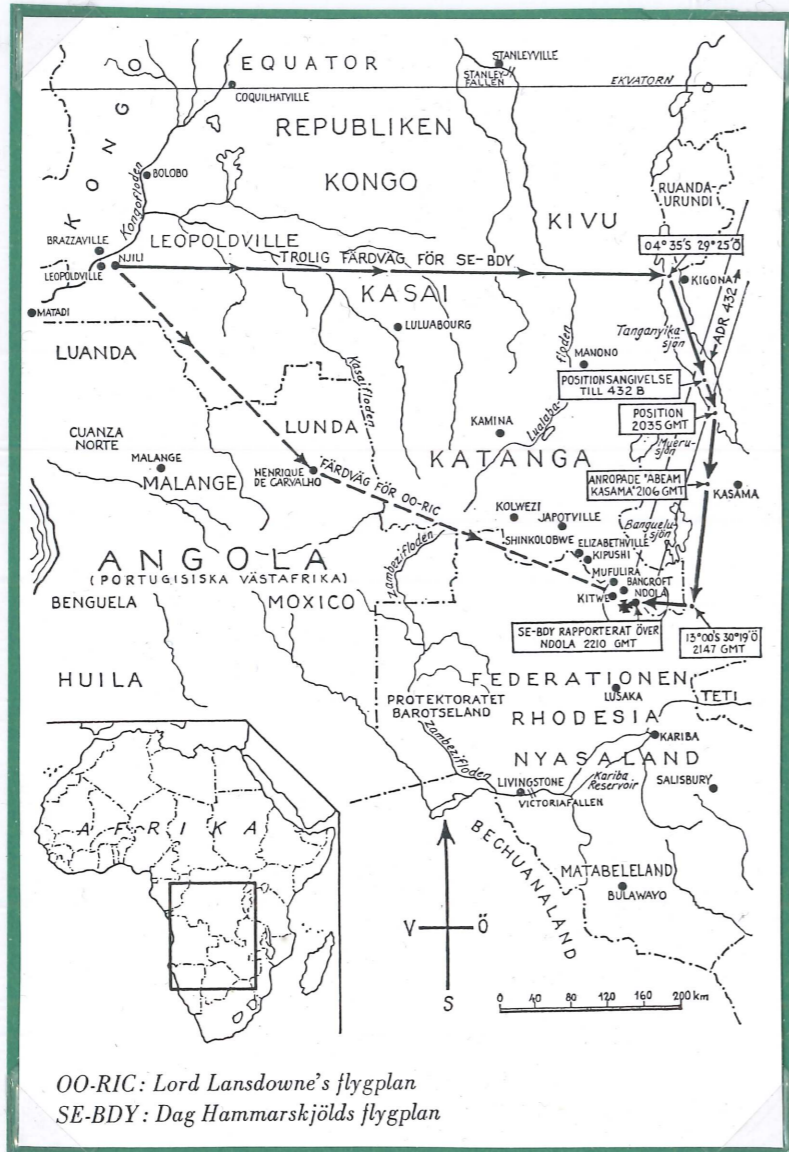
Sverige och Kongo Krisen 1960-1964

Dag Hammarskjölds död

På eftermiddagen den 17 september 1961 gick FN:s generalsekreterare Dag Hammarskjöld på Ndjili-flygplatsen utanför Léopoldville ombord på flygplanet "Albertina" SE-BDY. Hammarskjöld åtföljdes av femton FN-tjänstemän och skulle resa till Ndola för att träffa utbrytarstaten Katangas president Moise Tshombe. Planet ägdes av det svenska flygbolaget Transair och var chartrat av FN. Besättningen utgjordes av tre rutinerade svenska piloter som alla var flygkapten. Under de närmast föregående dagarna hade allvarliga strider blossat upp mellan FN-styrkorna och Katangas legosoldater. Syftet med Hammarskjölds resa var att försöka förhandla fram ett vapenstillestånd. Resan hade förberetts i största hemlighet. Flygplanet skulle göra en extra omväg för att undgå att upptäckas av Katangas flyg. Efter sex timmars flygning var planet framme och meddelade över radion att man påbörjat inflygningen. Därefter upphörde radiokontakten. Det dröjde ända tills morgonen därpå innan man upptäckte resterna av planet. Detta hade störtat och totalförstörts. Dag Hammarskjöld och ytterligare fjorton personer hittades döda. Orsaken till flygolyckan blev aldrig helt klarlagd. En teori är att Katangas flyg hade lyckats att skjuta ner planet, en annan att olyckan berodde på att av planets besättning hade gjort en missbedömning vid landningen.

Ledaren för FN:s verksamhet i Kongo, docent Sture Linnér, följde vännen Dag Hammarskjöld till flygplanet som skulle ha gått till Ndola.

OO-RIC: Lord Lansdowne's flygplan
SE-BDY: Dag Hammarskjölds flygplan

Generalsekreterare Dag Hammarskjöld anländer till Elisabethville den 12 september 1961. Till vänster om Hammarskjöld syns premiärminister Adoula och general Mobutu och till höger om honom syns ONUCs befälhavare general Sean Mac Eoin. Mellan Mobutu och Adoula skymtar chefen för FN:s civila verksamhet i Kongo Sture Linnér.

Minnessten på den plats där flygplanet "Albertina" SE-BDY störtade den 18/9 1961 utanför Ndola i nuvarande Zambia.

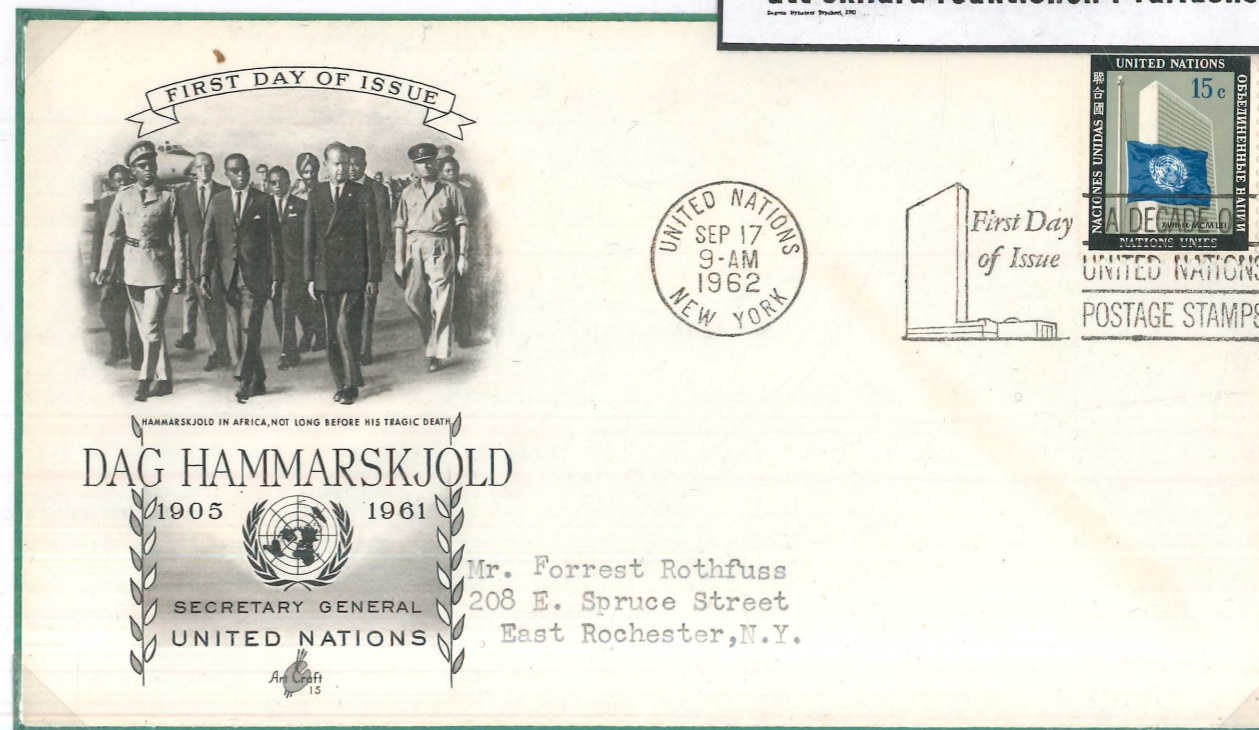

DAGENS NYHETER

Hammarskjöld

DÖD

Dag Hammarskjöld omkom vid en flygolycka i Rhodesia natten till måndagen. Det störtade planet fördes av en svensk besättning. Hammarskjöld var på väg till Ndola för att konferera med Katangas president Tshombe. **DN:s utsände** i Rhodesia och Kongo lämnar rapport om olyckan i tisdagens tidning. Dessutom kommer tidningens korrespondenter att skildra reaktionen i världens huvudstäder.

Mr. Forrest Rothfuss
208 E. Spruce Street
East Rochester, N.Y.

Sverige och Kongokrisen 1960-1964

Dag Hammarskjölds död

Klockan 00.15 den 18 september 1961 kraschade ett FN-plan med Dag Hammarskjöld ombord 15 kilometer från flygplatsen i Ndola i Nordrhodesia. Omständigheterna vid flygkraschen är ännu efter över 50 år oklara. I flera böcker och många tidningsartiklar har det spekulerats över vad som egentligen hände. Det finns tre olycksteorier: 1) Piloten missbedömer höjden vid landningen och flyger in i ett höjdparti. 2) Något dramatiskt inträffar ombord på planet som stör besättningen. 3) Planet attackeras utifrån. (Ett stridsflygplan försöker tvinga planet att ändra kurs eller skjuter ner det. Planet beskjuts från marken.)

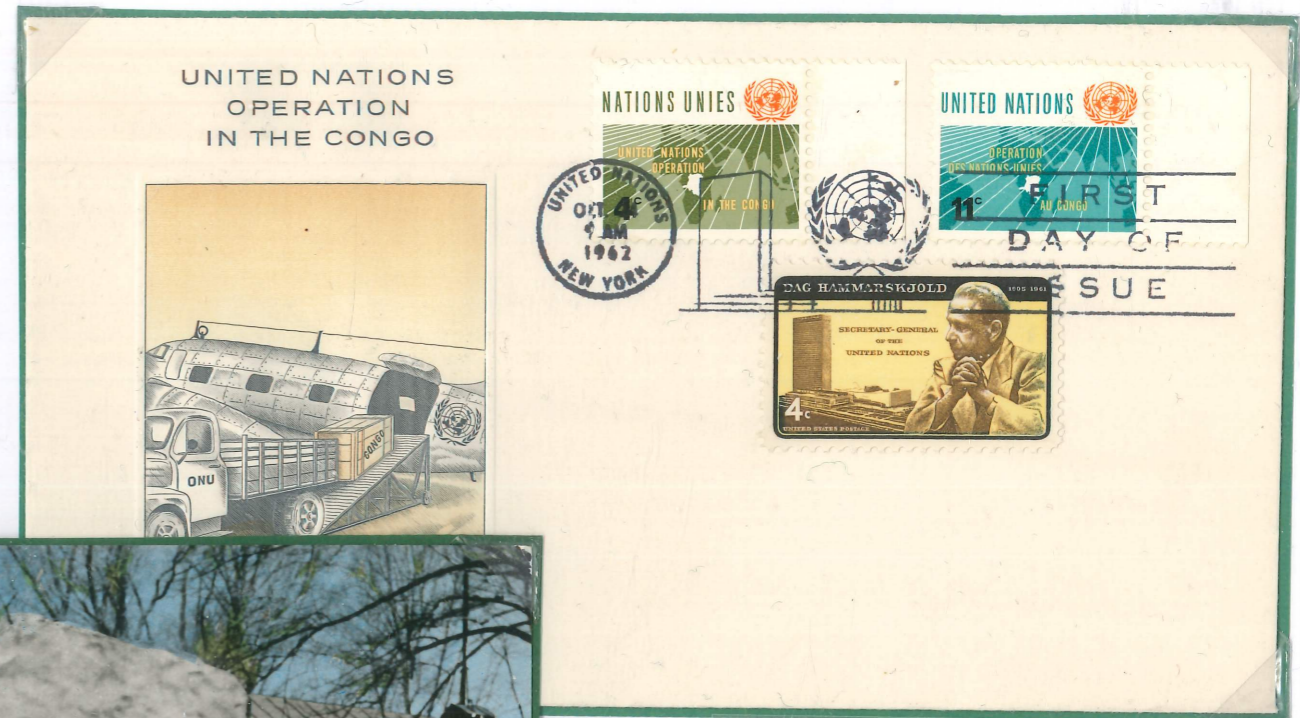
Ombord på planer fanns 16 personer som alla omkom. Nio kom från Sverige: Lars Litton, flygstyrman; Harald Noork, steward; Per Edvald Persson, FN-soldat; Karl Erik Rosén, radiooperatör; Nils-Eric Åhréus, flygkapten, Per Hallonquist, flygkapten; Stig Olof Hjelte, FN-soldat. De övriga ombord var amerikanerna William Ranallo, livvakt; Heinrich Wieschoff, FN-tjänsteman och Vladimir Fabry, FN-tjänsteman. Från Haiti kom Serge Barrau, säkerhetsman och Harold Julie, säkerhetsman. Från Irland kom Francis Eivers, säkerhetsman och från Canade planets enda kvinnliga passagerare Alice Lalande, sekreterare.

17 september 1961
KI 16.51 Hammarskjölds plan startar.

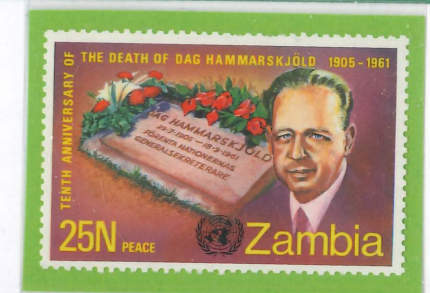
KI 00.15 Planet kraschar 15 km från flygplatsen i Ndola.

Mörklagda fakta efter dödskrasch

GRAFIK: LARS ARVESTÅL
FOTO: PRESSENS BILD/SCANPIX

Dag Hammarskjöld jordfästes i Uppsala domkyrka och den sista vilan blev i familjegraven i Uppsala.

Sverige och Kongokrisen 1960-1964

Hammar skjölds död på frimärken och vykort

Den 20 januari 1962 gav Kongos postverk ut en serie frimärken till minnet av Dag Hammarskjöld.

President Kasavubu fanns med när man samtidigt ville fira två sedan Kongos självständighet.

TILL MINNE AV DAG HAMMARSKJÖLD

Motivet på detta vykort är en textilkomposition utförd av konstnären Gerhard Wihlborg. Det finns på väggen hos Sparbanken Syd och vykortet framställdes med anledning av 100-årsjubileumet av Dag Hammarskjölds födelse. Motiven visar bilder från Hammar skjölds liv och verksamhet.

<u>Längst till vänster</u>	<u>Vänstra bilden</u>	<u>Mitten</u>
Backåkra i Skåne	Uppsala slott med studenter	FNs emblem

<u>Högra bilden</u>	<u>Längst till höger</u>
Flygolyckan i Ndola 1961	Meditationsrummet i FN-huset, New York

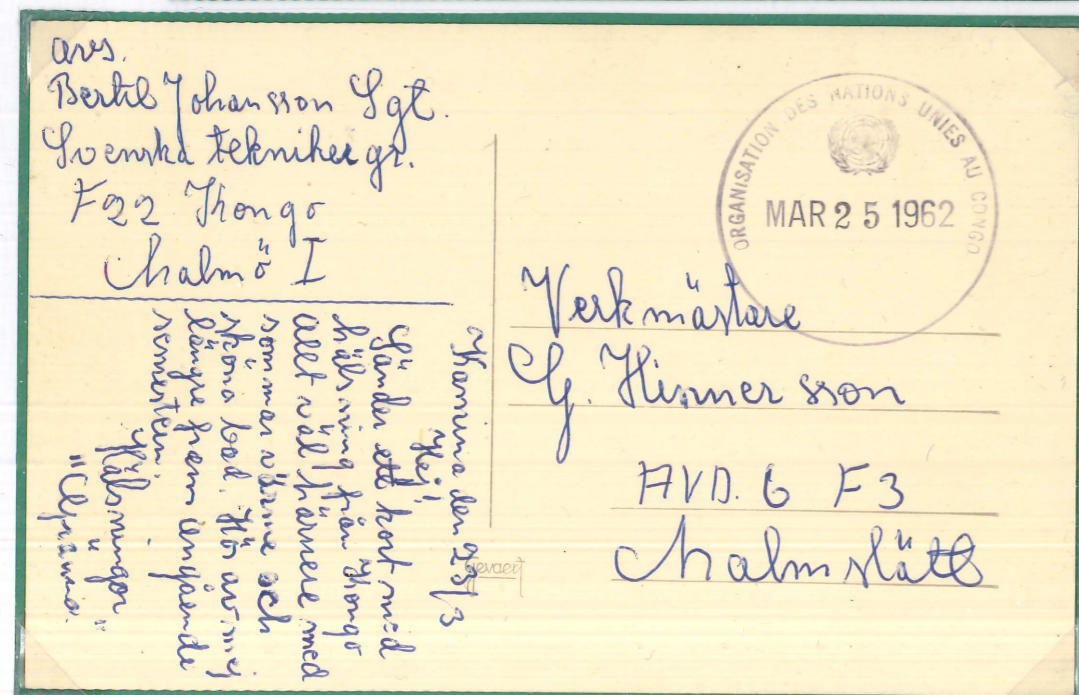
Sverige och Kongokrisen 1960-1964

F22, september 1961 - augusti 1963

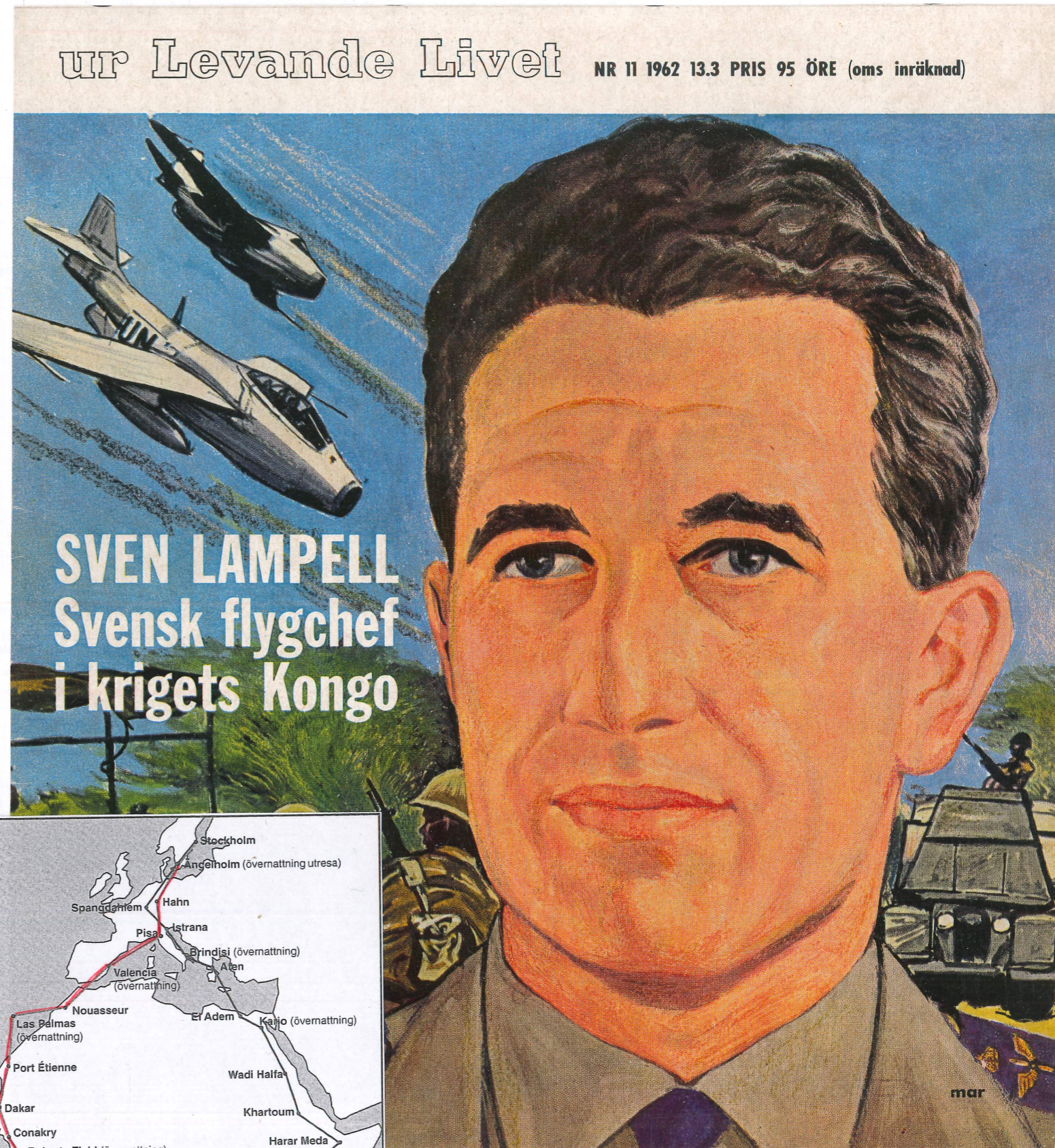
Redan innan Dag Hammarskjöld gav sig iväg på sin sista resa hade man på FN håll börjat planera för att använda jaktflygplan mot Katangas flygstyrkor. När en begäran om svenska jaktplan kom till den svenska regeringen två dagar efter Hammarskjölds död blev svaret positivt. Omedelbart efter regeringsbeslutet den 22 september söktes svenska frivilliga piloter via radio och tidningar. Förbandet kom att omfatta 39 man och kallades *UN Fighter Squadron F22*.

De svenska jaktplanen av typ Saab J29 F Tunnan som sändes iväg landade i Léopoldville den 4 oktober. Efter några dagar i Léopoldville omplacerades förbandet till Luluabourg. Skälet var att denna bas låg närmare Katanga men utanför Katanga-flygets räckvidd. Den första månaden blev lugn med övning och uppvisning.

Den 6 december sattes de första "flygande tunnorna" in i strid. Efter detta anfall skedde en ny omplacering, den gången till Kamina ännu närmare Katanga. I början av mars 1962 skedde avlösning av personalen. Nio man hade ansökt om förlängd anställning. F22 bestod efter avlösningen av drygt 50 man, av vilka 7 var piloter, 8 tekniker och 11 mekaniker. Ytterligare en del utbyten av personal skedde fram till augusti 1963, då verksamheten avvecklades.

Bertil Johansson arbetade som flygtekniker vid F22 Kamina. Han var i Kongo mellan 6/2 - 7/9 1962.

Karta som visar F22s nedflygning till Kongo hösten 1961 (svart linje) och sedan hemflygningen till Sverige våren 1963 (röd linje).

Sverige och Kongokrisen 1960-1964

F22, september 1961 - augusti 1963

Chefen, överste Sven Lampell, på Akropolis vid mellanlandning i Atén.

TUNNAN HÖLL MÅTTET

För första gången har svenskt flyg gått till attack. Det skedde i Kongo, där man snabbt krossade Katangas flyg. De gamla Tunnorna visade sig hålla måttet — liksom piloterna.

Av LEIF PERSSON Foto: Sven Lampell

Männen i Tunnorna — ja, det är framför allt de svenska piloter som flyger J 29 B i det oroliga Kongo.

Än flyger gamla fåglar — och flyger mycket bra! För första gången har ett svenskt stridsflygplan provats i nånting som liknat ett riktigt krig.

Överste Sven Lampell, chef för den svenska flygstyrkan i Kongo: — Ja, man kan tala om krig, åtminstone så som förhållandena var i december. En mängd olyckliga omständigheter gjorde att situationen tillsjades.

Sju piloter hade tagit anställning hos FN med överste Lampell

som chef. Resten av fyrtiofem-mannagruppen var tekniker och radarpersonal — utom överstelöjtnant Sven-Erik Everstål, som förde befälet över hela det svenska förbandet.

Själv gjorde överste Lampell bara en del rekognoseringsflygningar. Mest sysslade han med stabstjänst.

J 29 B klarade alltså sitt elddop exakt enligt beräkningarna. — Tunnan är tekniskt lättkött, driftsäker, fältmässig, stryktålig och robust. Allt det gör den mer än väl skickad just för sådana uppdrag den fick i Kongo under december månad. Att den sedan börjar bli föråldrad här hemma har ingen betydelse.

Inga allvarliga haveritillbud har hittills inträffat nere i Kongo. Det katangesiska flygvapnet blev så

gott som helt utslaget vid en svensk attack mot den bas fienden hade upprättat. En enda gång blev ett svenskt flygplan skadat under striderna — av en kula från marken! Den träffade en av Tunnorna i fälltanken men slog bara upp ett ofarligt hål.

Om ett haveri inträffat skulle en stor räddningsapparat genast satts i gång. Och så här skulle det i så fall ha gått till:

● Föraren anmäler per radio att han skall hoppa, ger sin ungefärliga position och styr så långt bort från fiendens linjer som möjligt;

● en C 46 (en av Transairs Curtiss Wright) befinner sig alltid i luften över en viss punkt under operationerna, snappar genast upp nödmeddelandet och styr mot den position piloten i Tunnan angett;

● samtidigt startar två helikoptrar från den svenska basen;

● när Tunnans förare nått marken sätter han i gång en Sara nödsändare, piloterna i Curtiss Wright uppfattar signalerna och cirklar över nedslagsområdet för att vägleda helikoptrarna.

Dessutom har svenskarna upprättat en radarstation i Kamina-basen. När en J 29 lämnar radarns räckviddsområde måste piloten per radio anmäla sig till basen. Och det gör han över en punkt som bestämts på förhand.

— Vårt uppdrag i Kongo har bevisat att de svensktillverkade flygplanen är av bästa klass och att de svenska piloterna har en utbildning och en kunnighet som svarar mot högt ställda krav, säger överste Lampell.

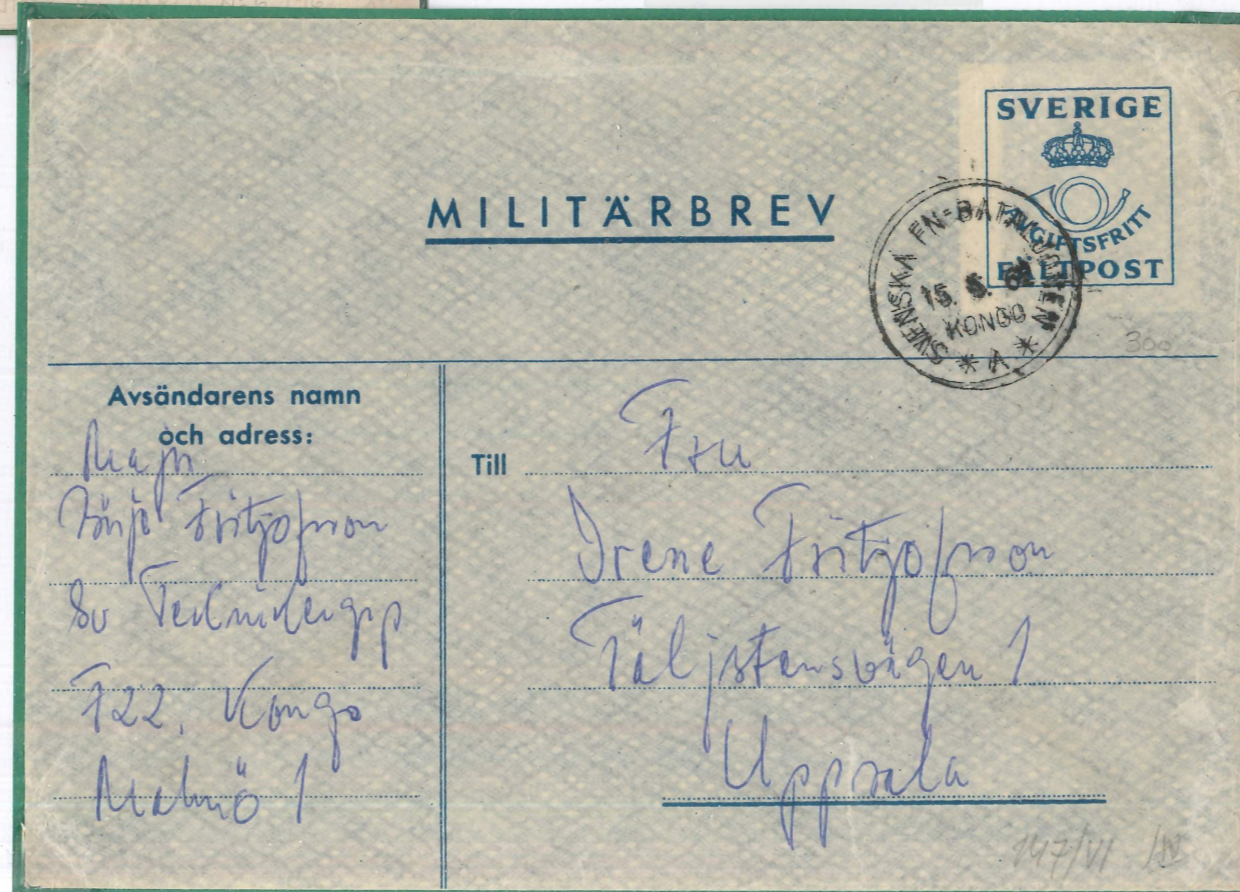
Sergeant Staffan Håkanson arbetade som fototolk vid F22 i Kamina. Han var i Kongo mellan 24/10 1962 - 22/4 1963.

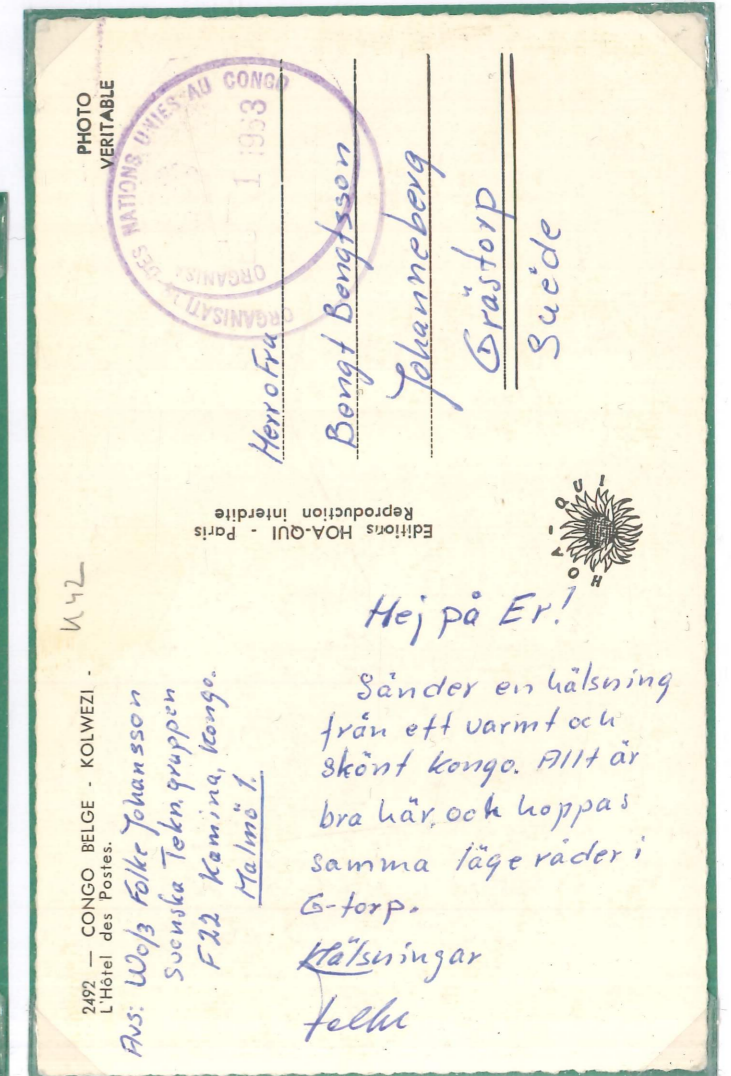
Från tidningen "Teknikens Värld nr 26 1962".

En del av förbandet "UN Fighter Squadron F22" efter ankomsten till Ndjiliflygplatsen i Léopoldville oktober 1962.

Major Börje Fritofsson var chef för F22 mellan 22/2 till 31/8 1962 och ersatte Överste Sven Lampell.

Folke Johansson arbetade som flygtekniker vid F22 i Kamina. Han var i Kongo mellan 3/1 - 14/9 1963.